

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի թիվ 730-Լ որոշմամբ հաստատված Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության գործողությունների պլանով ամրագրված՝ 2023-2025 թվականներին իրականացված միջոցառումների և դրանց արդյունքների վերաբերյալ

Հ/Հ	Միջոցառումը	Ակնկալվող անմիջական արդյունք	Ժամկետը	Կատարման ընթացքը
	1	2	3	4
Ռազմավարական նպատակ 1. Երկրաբանական միասնական թվային տեղեկատվական շտեմարանի ստեղծում և վարում				
<i>Թիրախային ուղղություն 1.1. Առկա երկրաբանական տեղեկատվության կոնսոլիդացում և երկրաբանական միասնական թվային տեղեկատվական շտեմարանի (այսուհետ՝ Շտեմարան) ստեղծում և վարում՝ հանքավայրերի և հանքերևակումների պետական կադաստրի, պաշարների պետական հաշվեկշռի և պաշարների տարեկան շարժի առցանց արդարացում</i>				
Խնդիր՝ ընդերքի վերաբերյալ տեղեկատվության էլեկտրոնային համակարգի լիարժեքության, տեղեկատվության հասանելիության և մատչելիության ապահովում				
1	<p>1. Օգտակար հանածոների (հանքային ռեսուրսների)՝ մետաղական, պինդ ոչ մետաղական, սպորերկրյա քաղցրահամ և հանքային ջրերի, պետական կադաստրի (ՕՀՊԿ) և օգտակար հանածոների պաշարների պետական հաշվեկշռի (ՕՀՊՀ) վարման, երկրաբանական տեղեկատվության հավաքագրման և մշակման, պաշարների շարժի վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման համար իրավական հենքի ստեղծում.</p> <p>2. Օգտակար հանածոների (հանքային ռեսուրսների) պետական կադաստրի և պաշարների պետական հաշվեկշռի վարման ավտոմատ կառավարման տեղեկատվական համակարգերի ստեղծում.</p> <p>3. Օգտակար հանածոների հանքավայրերի և հանքերևակումների թվային բազային հենքի ստեղծում.</p> <p>4. Ընդերքօգտագործման իրավունքների տեղեկատվական բազային հենքի ստեղծում.</p>	<p><i>Ընդերքօգտագործման ոլորտի վերաբերյալ թարմ և արժանահավատ տեղեկատվության մշտական հասանելիության ապահովում շահառու պետական կառավարման մարմիններին.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Իրավական դաշտի առկայություն, որով կկարգավորվեն ՕՀՊԿ-ի և ՕՀՊՀ-ի վարման, երկրաբանական տեղեկատվության հավաքագրման և մշակման, պաշարների շարժի վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման և տեղեկատվական համակարգերի ներդրման գործընթացները. - Օգտակար հանածոների առավել քան 950 հանքավայրերի և հանքավայր(եր)ի աշխարհագրորեն առանձնացված տեղամասերի (այդ թվում՝ մետաղական, պինդ ոչ մետաղական, ստորերկրյա քաղցրահամ և հանքային ջրերի), ինչպես նաև 578 հանքերևակումների թվայնացված բազա. 	2026 թվականի դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ	<p>Հանքարդյունաբերության ոլորտում համապարփակ թվայնացման իրականացում» ծրագրի բիզնես քեյսը 28.03.2026թ-ին հաստատվել է Տեղեկատվական համակարգերի կառավարման խորհրդի կողմից: Հաստատված բիզնես քեյսի շրջանակներում ծրագրի առաջին փուլով նախատեսվում է խորհրդատվական ծառայության ներգրավում, որի միջոցով իրականացվելու են ոլորտային տարածական տվյալների թվայնացման և երկրաբանական միասնական թվային շտեմարանի ստեղծման, օգտակար հանածոների պաշարների շարժի վերաբերյալ էլեկտրոնային հաշվետվությունների և ընդերքօգտագործման ոլորտում միասնական ներքին հարթակի ստեղծման համար անհրաժեշտ աշխատանքները:</p>

	<p>5. Պաշարների շարժի վերաբերյալ էլեկտրոնային հաշվետվությունների ներկայացման համակարգի ստեղծում.</p> <p>6. Երկրաբանական տեղեկատվության թվային համակարգի ստեղծում.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ՕՀՊԿ-ի և ՕՀՊՀ-ի վարման ավտոմատ կառավարման տեղեկատվական փոխգործելի համակարգերի առկայություն և կիրառում, նշյալ համակարգերի կիրառմամբ ՕՀՊԿ-ի և ՕՀՊՀ-ի վարման աշխատանքների արդյունավետության բարձրացում առնվազն 70%-ով. - Շուրջ 1000 ուսումնասիրության և արդյունահանման ընդերքօգտագործման իրավունքների (գործող և դադարեցված, ժամեկտներն ավարտված) վերաբերյալ թվայնացված բազային հենք. - Ընդերքօգտագործման իրավունքների տեղեկատվական բազային հենքի առկայություն և հասանելիություն շահառու պետական կառավարման մարմիններին. - Հանքավայրերի տարածական բազային հենքի առկայություն՝ Ճշգրիտ, մշտապես թարմացվող, ժամանակակից պահանջներին համապատասխանող տեղեկատվության առկայություն և կիրառում - Երկրաբանական տեղեկության միասնական համակարգի միջոցով ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրման վարչարարության դյուրացում - Պաշարների շարժի վերաբերյալ էլեկտրոնային հաշվետվությունների ներկայացման համակարգի առկայություն (տարեկան շուրջ 400 հաշվետվության ընդունում առցանց համակարգով) <p><i>Ընդերքի օգտագործման և պահպանության ոլորտի պետական կառավարման արդյունավետության բարձրացում առնվազն 70%-ով</i></p>		<p>Պատասխանաբու կապարող՝ ՏԿԵՆ</p>
2	<p>2. Ստորերկրյա հանքային ջրերի հանքավայրերի հորատանցքերի և աղբյուրների գույքագրում</p>	<p>Հանքային ջրերի հորատանցքերի, աղբյուրների վիճակի, ջրերի ծախսի, սանիտարական վիճակի, սանիտարական պահպանության խիստ ռեժիմի գոտու, ջրերի որակի, օգտագործման պիտանելիության վերաբերյալ հավաստի տվյալների առկայության ապահովում.</p>	<p>2023 թվականի դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ</p>	<p>2023 թվականին ՏԿԵ նախարարության ՀԵՖ ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել է 1073-11003 միջոցառումը՝ (ֆինանսավորումը մոտ 12.5 մլն ՀՀ դրամ): Ստորերկրյա հանքային ջրերի հանքավայրերի ջրակետերի (հորատանցք, աղբյուր) գույքագրում» միջոցառման</p>

		<p>- հանքային ջրերի հանքավայրերի շուրջ 100 գույքագրված հորատանցքեր և աղբյուրներ:</p> <p>- գույքագրված հորատանցքերի և աղբյուրների էլեկտրոնային բազայի առկայություն:</p>		<p>շրջանակներում ջրակետերի գույքագրման և տեխնիկական վիճակի ուսումնասիրման նպատակով դաշտային այցելությունների ընթացքում հանքավայրերում իրականացվել են ընդհանուր թվով 164 ջրակետերի՝ 141 հորատանցքերի և 23 աղբյուրների չափագրման և ջրակետերի տեխնիկական վիճակի ուսումնասիրման աշխատանքներ:</p> <p>Ստորերկրյա հանքային ջրերի հանքավայրերի հորատանցքերի և աղբյուրների գույքագրման արդյունքում Ազգային գեոպորտալում ներդրվել և արտացոլվել է հանքային ջրերին վերաբերող թեմատիկ քարտեզագրական շերտը:</p> <p>Պատասխանատու կադրերի՝ ՏԿԵՆ («Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ)</p>
3	3. Ընդերքօգտագործման ոլորտում մեկ ներքին միասնական հարթակի ստեղծում	<p>Ընդերքօգտագործման իրավունքների վերաբերյալ ամբողջական և ժամանակին համահունչ տեղեկատվության առցանց հասանելիության ապահովման և շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների միջև ընդերքօգտագործման ոլորտի վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակման գործընթացի արդյունավետության, փոխգործելիության մակարդակի բարձրացման նպատակով համապատասխան ոլորտային տեղեկատվական հարթակի առկայություն</p> <p>Ընդերքօգտագործողների թույլ տված խախտումների նկատմամբ լիազոր մարմնի կողմից արագ որոշումների կայացման արդյունավետության բարձրացում 30-40%-ով</p> <p>Առկա տեղեկատվության ըստ տարիների համեմատական վերլուծության և ընդերքօգտագործման ոլորտի ֆինանսական մուտքերի մասով ավելի ճշգրիտ կանխատեսումների իրականացման հնարավորություն, ինչպես նաև հրապարակային՝ բաց բաղադրիչի ապահովում:</p>	2027 թվականի մայիսի 2-րդ տասնօրյակ	<p>Հանքարդյունաբերության ոլորտում համապարփակ թվայնացման իրականացում» ծրագրի բիզնես քեյսը 28.03.2026թ-ին հաստատվել է Տեղեկատվական համակարգերի կառավարման խորհրդի կողմից: Հաստատված բիզնես քեյսի շրջանակներում ծրագրի առաջին փուլով նախատեսվում է խորհրդատվական ծառայության ներգրավում, որի միջոցով իրականացվելու են ոլորտային տարածական տվյալների թվայնացման և երկրաբանական միասնական թվային շտեմարանի ստեղծման, օգտակար հանածոների պաշարների շարժի էլեկտրոնային հաշվետվությունների և ընդերքօգտագործման ոլորտում միասնական ներքին հարթակի ստեղծման համար անհրաժեշտ աշխատանքները:</p> <p>Պատասխանատու կադրերի՝ ՏԿԵՆ</p>

<p><i>Թիրախային ուղղություն 1.2. Շտեմարանի՝ պեղության կողմից երկրաբանական և որոնողահետախուզական բնույթի տեղեկատվությամբ հագեցման սկզբունքների (այդ թվում՝ հետազոտական աշխատանքների շրջանակի որոշման կարգի և դրանց իրականացման ձևաչափի) սահմանում:</i></p>				
<p>Խնդիր՝ ընդերքի օգտագործման և պահպանության ոլորտում միասնական ծառայության ստեղծում</p>				
<p>4</p>	<p>1. Երկրաբանական ծառայության ստեղծում Ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրման կարևոր բաղադրիչներից մեկը հանքային ռեսուրսների վերաբերյալ տեղեկատվության՝ Շտեմարանի համալրումը և հագեցումն է: Ստեղծվող երկրաբանական ծառայությունը որպես մեկ միասնական մարմին իր մեջ կներառի պետական համակարգում գործող՝ ընդերքի օգտագործման և պահպանության ոլորտն համակարգող լիազոր մարմնի կառուցվածքային և ենթակայության ներքո գտնվող ոլորտային կառույցերը և կընդլայնի իր գործառույթների շրջանակը ու կլինի միակը:</p>	<p>Երկրաբանական ծառայության ստեղծմամբ կձևավորվի մեկ միասնական մարմին, որի գործունեության արդյունքում կապահովվի նաև Շտեմարանի համալրումը և հագեցումը՝ երկրաբանական տեղեկատվության հավաքագրումը, մշակումը, վերլուծությունը, արժանահավատության գնահատումը, տարածումը և համակարգումը, անհրաժեշտ ոլորտային խնդիրների սահմանումը և դրանց լուծման ուղիների բացահայտումը: Արդյունքում կունենանք երկրաբանական ծառայություն իր մասնագիտական ստորաբաժանումներով, լաբորատորիայով, փորձաքննություն իրականացնող ստորաբաժանմամբ, երկրաբանական ֆոնդով և այլ ստորաբաժանումներով (իր մեջ ներառելով Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ը, «Անալիտիկ» ՓԲԸ-ի լաբորատորիան):</p>	<p>2027 թվականի դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ</p>	<p>Հայաստանի երկրաբանական ծառայության ստեղծման գործընթացն ընթանում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հետ ձևավորված ռազմավարական գործընկերության շրջանակներում, որը նախատեսում է տեխնիկական համագործակցություն ԱՄՆ Երկրաբանական ծառայության (USGS) հետ՝ ուղղված հայկական կողմի կարողությունների զարգացմանը, գիտական լավագույն փորձի փոխանակմանը և տվյալների հավաքագրման ստանդարտների արդիականացմանը:</p>
	<p>2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքի խոշորամասշտաբ ռեգիոնալ երկրաբանական ուսումնասիրում և թվային քարտեզների կազմում:</p>	<p>Հայաստանի Հանրապետության տարածքի պլանչափ երկրաբանական ուսումնասիրության ապահովում, համապատասխան երկրաբանական, երկրաֆիզիկական, մետաղածնական, երկրաքիմիական և այլ թեմատիկ քարտեզների ու կտրվածքների կազմում. - ՀՀ տարածքի՝ 1:50000 մասշտաբի առնվազն 5 թեմատիկ երկրաբանական թվային քարտեզներ՝ ազգային տարածական տվյալների ենթակառուցվածքի ազգային գեոպորտալին ինտեգրելու հնարավորությամբ</p>	<p>2028 թվականից 2035 թվականի հունիսի 3-րդ տասնօրյակ</p>	<p>ՀՀ ԿԳՄՍՆ ԳԿ-ի կողմից հայտարարված գիտական և գիտատեխնիկական պետական ծրագրերի նպատակային-ծրագրային ֆինանսավորման հայտերի մրցույթի շրջանակում հաղթող ճանաչվելու արդյունքում ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի կողմից ներկայումս իրականացվում է «Հայաստանի տարածքի 1:200000 մասշտաբի նոր երկրաբանական քարտեզի կազմում» ծրագիրը: Պարասխանաբու կալարող՝ ՏԿԵՆ</p>

Թիրախային ուղղություն 1.3. Շրջանարանում հավաքագրվող տեղեկատվության և շրջանարանի կառավարման միջազգային ստանդարտներին համապատասխանության ապահովում

Խնդիր՝ ընդերքի պաշարների գնահատման վերաբերյալ հաշվետվողականության համակարգի բարելավում և մեթոդաբանության մշակում

5	<p>1. CRIRSCO միջազգային կառույցին անդամակցություն</p> <p>Օգտակար հանածոների պաշարների գնահատման Հայաստանում կիրառվող համակարգի ներդաշնակեցում՝ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և բորսաների կողմից ընդունելի հաշվետվողականության համակարգերին:</p>	<p>Օգտակար հանածոների պաշարների հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների կոմիտեին անդամակցություն և իրենց կողմից ընդունելի ստանդարտների մշակում, որը կնպաստի երկրաբանական ուսումնասիրությունների արդյունքների ներկայացման որակի նկատմամբ պահանջների զգալի աճին, կբարձրացնի հաշվետվությունների կազմման նկատմամբ պատասխանատվությունը:</p> <p>Հաշվետվությունների այս համակարգի ներդրումը կապահովի Հայաստանի հանքարդյունահանող ընկերությունների կողմից բաժնետոմսերի առաջնային տեղաբաշխման (IPO) հնարավորությունը, մուտքը դեպի համաշխարհային ֆոնդային բորսաներ և ընկերությունների բաժնետիրական կապիտալի ավելացում՝ ներկայում ֆինանսավորման առավել տարածված տարբերակի՝ փոխառությունների փոխարեն:</p> <p>Այն նաև կնպաստի ներդրումների ներգրավմանը, քանի որ պաշարները գնահատված կլինեն միջազգային պահանջներին համապատասխան, որի արդյունքում պոտենցիալ ներդրողների շրջանում կմեծանա հետաքրքրությունը և ոլորտի հանդեպ վստահությունը:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Օգտակար հանածոների պաշարների գնահատման ներդաշնակեցված համակարգի առկայություն, - CRIRSCO միջազգային կառույցին անդամակցություն 	<p>2024 թվականի 1-ին- եռամսյակից կսկսվեն բանակցությունները CRIRSCO միջազգային ստանդարտների կառույցի հետ, աշխատանքների ավարտը կորոշվի բանակցությունների արդյունքում</p>	<p>CRIRSCO միջազգային կառույցին Հայաստանի անդամակցությանն ուղղված աշխատանքների իրականացման նպատակով ստեղծվել է CRIRSCO-ին Հայաստանի անդամակցության գործընթացի տեխնիկական և մասնագիտական, ինչպես նաև ազգային հաշվետվական համակարգի մշակման աշխատանքների համակարգումն ապահովող աշխատանքային խումբ: Հայաստանի՝ CRIRSCO միջազգային կառույցին անդամակցության նպատակով ձևավորված աշխատանքային խումբն իրականացնում է կառույցին անդամակցության համար անհրաժեշտ քայլերը:</p> <p>Պատասխանատու կադրերը՝ ՏԿԵՆ</p>
---	---	--	--	--

Խնդիր՝ գործող լաբորատորիայի վերազինում և միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցում

6	2. Ոլորտային լաբորատորիայի («Անալիտիկ» ՓԲԸ) կարողությունների զարգացում և միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցում (սերտեֆիկացում), վերջինիս հիմքի վրա ոլորտային ռեֆերենս լաբորատորիայի ստեղծում	1. Վերազինված լաբորատորիա 2. Միջազգային չափանիշներին համապատասխան (սերտիֆիկացված) և ռեֆերենս (վերստուգիչ) լաբորատորիա	1. 2025 թվականի դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ 2. մինչև 2030 թվականը	Իրականացվել է ոլորտային լաբորատորիան միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելու նպատակի ուսումնասիրություն, ներկայացվել է «Անալիտիկ» ՓԲԸ-ի հեռանկարային զարգացման եռամյա գործարար ծրագիրը, որտեղ հստակ ժամանակացույցով սահմանված են կարողությունների զարգացման, լաբորատորիայի վերազինման և միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցման միջոցառումները: Պատասխանատու կադարող՝ ՏԿԵՆ
---	--	--	--	--

Ռազմավարական նպատակ 2. Ընդերքի օգտագործման և պահպանության ոլորտում արդյունավետ որոշումների կայացում

Թիրախային ուղղություն 2.1. Ընդերքի օգտագործման և պահպանության, հանքանյութերի արտադրության և վերջնական արտադրանքի ստացման ոլորտներում պետության կողմից արդյունավետ որոշումների կայացման սկզբունքների մշակում

Խնդիր՝ Հանքարդյունաբերության ոլորտում արդյունավետ որոշումների կայացման համատեքստում պետություն-մասնավոր գործընկերության վերլուծական աշխատանքների իրականացում և տնտեսական արժեզրեայի երկարացում /փակում երկրի ներսում՝ ոլորտի առավել բարձր և կայուն եկամտաբերության ապահովում

7	2. Կազմակերպել մասնագիտական քննարկումներ արտադրական հզորությունների ստեղծման հնարավորության գնահատման նպատակով հետևյալ ուղղություններով՝ 2.1 կաթոդային պղնձի ստացում՝ հիդրոմետալուրգիական տարբերակին տալով խիստ առաջնահերթություն	<p>«Վախարհագրական, բնապահպանական և ենթակառուցվածքային առանձնատարկություններից բխող և դրանց համապատասխանող լավագույն տեխնոլոգիական լուծումների ընտրություն»</p> <p>Համապատասխան ներդրումների իրականացման համար խիստ գրավիչ պայմանների ստեղծում, խոշոր ընկերությունների հետ բանակցությունների հիմքի նախապատրաստում, մասնավորապես 2-3 համագործակցության հուշագրերի ստորագրում, ներդրողների տնտեսական աջակցության փաթեթների և հստակ առաջարկների ձևավորում</p>	2025 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ	Նշված միջոցառման շրջանակներում քննարկումների և ներդրումային բանակցությունների արդյունքում 2024 թվականին կնքվել է փոխըմբռնման հուշագիր «Վերջնական և կառավարման հանքարդյունաբերական» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև , որը նախատեսում է Սյունիքի մարզում կառուցել պղնձի կատոդի արտադրության գործարան՝ տարեկան մինչև 50,000 տոննա արտադրական հզորությամբ , կիրառելով «Tank Bio Leaching» տեխնոլոգիան: Պատասխանատու կադարող՝ ՏԿԵՆ
---	--	---	-------------------------------------	---

Թիրախային ուղղություն 2.2. Ֆինանսական, սոցիալ-տնտեսական և շրջակա միջավայրի պահպանության հավասարակշռության ապահովում

1. Պետական եկամուտների ապահովում՝ պատշաճ և հավասարակշռված ֆիսկալ համակարգի միջոցով

Խնդիր՝ Հանքաքարի, խտանյութի, ձուլվածքի և այլ արտադրության սահմանում

Խնդիր՝ Խտանյութում և այլ արտադրանքում վերջնական պարունակության ճշգրիտ որոշման խնդիր

8	1) Մասնավոր և պետական սեկտորների համագործակցություն կայուն	Օրենսդրական մակարդակով հավատարմագրված կազմակերպությունների դերի բարձրացում	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	2025 թվականի մայիսի 20-ին ՏԿԵ նախարարի 950-Ա հրամանով (https://mtad.am/search?q=950-%D4%B1) Կառավարության, ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների և գիտական հանրության միջև համագործակցության համար ստեղծվել է համատեղ աշխատանքային խումբ: Պատասխանատու կապարող՝ ՏԿԵՆ
9	4) Վերազինել պետական լաբորատորիան և ամրագրել լիազորություններ	Լաբորատորիայի համապատասխանեցում միջազգային ստանդարտներին (ՏԵ՛ս նաև նպատակ 1-ով սահմանված գործողությունները)	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	Իրականացվել է ոլորտային լաբորատորիան միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելու նպատակի ուսումնասիրություն, ներկայացվել է «Անալիտիկ» ՓԲԸ-ի հեռանկարային զարգացման եռամյա գործարար ծրագիրը, որտեղ հստակ ժամանակացույցով սահմանված են կարողությունների զարգացման, լաբորատորիայի վերազինման և միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցման միջոցառումները: Պատասխանատու կապարող՝ ՏԿԵՆ

1. Սոցիալ-տնտեսական հավասարակշռության ապահովում

2.1. Համայնքների նկատմամբ հանքարդյունաբերության ոլորտի պատասխանատու մոտեցման ապահովում

Խնդիր՝ Համայնքների նկատմամբ օրենսդրությամբ սահմանված սոցիալական պարտավորությունների ընդհանուր պահանջի հստակեցում՝ սահմանելով նվազագույն աջակցության չափ/ձև և ուղղություններ՝ ՏԻՄ-երին մասնակից դարձնելով պարտավորությունների որոշման և սահմանման գործընթացում

10.	3. Սահմանել ընդերքօգտագործողների կողմից սոցիալական մեղմացման նպատակով համայնքներին կատարվող հատկացումների միանման և արդարացի բաշխման մեխանիզմ	Հանքարդյունաբերության ոլորտում կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության բարձրացում և համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացում Հաշվետվողականության մեխանիզմների ներդրում	2024 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ	Հանքարդյունաբերության ոլորտում կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության բարձրացման նպատակով նախապես մշակվել էր համապատասխան օրենսդրական փաթեթ, որը ներկայացվել էր Վարչապետի աշխատակազմ: Սակայն նախագծի վերաբերյալ առկա անհամաձայնությունների պայմաններում այն վերադարձվել է՝ լրամշակման: Նախաձեռնությունը կրկին քննարկվել է 2025 թվականի մայիսի 20-ին ՏԿԵ նախարարի 950-Ա
4. Հրապարակել Կառավարությանը և համայնքներին կատարվող սոցիալական աջակցության տարեկան ծախսերը և դրանց բաշխումը:				

				<p>հրամանով ստեղծված աշխատանքային խմբի շրջանակներում: Քննարկումների արդյունքում որոշվել է իրականացնել միջազգային փորձի համապարփակ վերլուծություն, որի արդյունքների հիման վրա, անհրաժեշտության առկայության դեպքում մինչև տարեվերջ կմշակվի նոր օրենսդրական նախաձեռնություն:</p> <p>Պատասխանաբար կատարող՝ ՏԿԵՆ</p>
11.	5. Ձեռնարկել համայնքի կարողությունների զարգացման ծրագրեր	Համայնքներում անհրաժեշտ կարողությունների ձևավորում հանքարդյունահանող ընկերությունների հետ արդյունավետ համագործակցության և համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի սահմանման համար	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ, այնուհետև՝ ընթացիկ	<p>«Վարչապետի աշխատակազմի Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնության (ԱՃԹՆ) քարտուղարությունը ՏԿԵ նախարարության հետ համատեղ 2024թ. հոկտեմբերի 10-11-ը Արագածոտնի մարզում և նույն թվականի դեկտեմբերի 9-ից 11-ը Դիլիջան քաղաքում կազմակերպել են աշխատաժողովներ, որոնք ի թիվս այլ հարցերի նվիրված էին նաև հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունից բխող գործողությունների պլանի միջոցառումների իրականացման, այդ թվում՝ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի մշակման նպատակով համայնքի կարողությունների զարգացմանն ուղղված թեմաներին:</p> <p>Պատասխանաբար կատարող՝ ՏԿԵՆ</p>

2.2. Աշխատողների առողջության պահպանության և անվտանգության ապահովում

Խնդիր՝ Հանքավայրերում աշխատողների և շրջակա համայնքերի համար անվտանգության նվազագույն չափանիշների առկայության անհրաժեշտություն (ցանկապատում, արտակարգ իրավիճակների պլանի առկայություն, ազդանշանային համակարգեր, բեռնատար մեքենաների կահավորանք, աշխատողների համար անվտանգության անձնական պարագաներ/հագուստ, ներքին անվտանգության կանոնակարգեր և այլն)

<p>12.</p>	<p>2. Մշակել, ներդնել, մշտադիտարկել և պարբերաբար վերանայել համայնքային աղետների ռիսկերի կառավարման պլաններ, կառավարման ռազմավարության իրականացման վերահսկողական համակարգ</p>	<p>Համայնքային աղետների ռիսկերի կառավարման պլանների առկայություն Համայնքային աղետների ռիսկերի կառավարման պլաններին համապատասխան վարժանքների իրականացում և արդյունավետության գնահատման հաշվետվությունների կազմում ու ներկայացում ԱԻՆ Համայնքային աղետների ռիսկերի կառավարման պլանների մշտադիտարկման գործիքակազմերի կիրառում Արտակարգ իրավիճակներին 60-70% արդյունավետությամբ արձագանքելու պատրաստ համայնքային բնակչություն</p>	<p>2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման շրջանակներում իրականացված աշխատանքների արդյունքում արձանագրվել է, որ բոլոր համայնքներում առկա են համայնքային աղետների ռիսկերի կառավարման պլաններ, բացառությամբ Վաղարշապատ համայնքի, որի ԱՌԿ պլանը կազմված է, սակայն հաստատված չէ (պայմանավորված Վաղարշապատ և Խոյ համայնքների միավորման հանգամանքով): Ըստ համայնքների ներկայացրած տեղեկատվության՝ ԱՌԿ պլաններում նախատեսված են վարժանքների արդյունավետության գնահատման հաշվետվությունների կազմման և ներկայացման ընթացակարգեր:</p> <p>Միաժամանակ, 2025 թվականի ապրիլին ընդունվել և 2027 թվականի հունվարի 1-ից ուժի մեջ է մտնում «Աղետների ռիսկի կառավարման և բնակչության պաշտպանության մասին» նոր օրենքը, որով անցում է կատարվում զուտ «արձագանքման» մոդելից դեպի «ռիսկերի կանխարգելման և կառավարման» համապարփակ մոդելի: Օրենքը սահմանում է աղետների ռիսկի կառավարման ապակենտրոնացման սկզբունքը: Տեղական ինքնակառավարման մարմինների (ՏԻՄ) համար սահմանվում է պարտադիր լիազորություն՝ մշակելու և հաստատելու համայնքային աղետների ռիսկի կառավարման և բնակչության պաշտպանության պլաններ: Նոր իրավական կարգավորումներով հստակեցվում են վարժանքների և ուսումնավարժությունների պարբերականությունը: Օրենքը նախատեսում է նաև աղետների ռիսկի կառավարման գործընթացների շարունակական մոնիթորինգի և գնահատման համակարգի ներդրում:</p> <p>Պատասխանատու կադրերը՝ ՏԿԵՆ</p> <p>Ներքին գործերի նախարարություն, Առողջապահության նախարարություն, Շրջակա միջավայրի նախարարություն</p>
------------	--	--	---	---

Խնդիր Հանքարդյունաբերության ոլորտում աշխատանքային իրավունքներին առնչվող գնահատման, մոնիթորինգի և կիրառման մեխանիզմների վերանայման, առողջ և անվտանգ աշխատանքային պայմանների, հանգստի իրավունքի ապահովման վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքների իրականացման անհրաժեշտություն				
13.	11. Պարբերաբար կազմակերպել ոլորտային իրազեկումներ համայնքային բնակչության և աշխատողների հետ: Վերոշարադրյալ խնդիրների լուծման համար անհրաժեշտ է ձևավորել ոլորտային մասնագետների և փորձագետների խումբ օգտակար հանաժողովի պաշարների գնահատման Հայաստանում կիրառվող համակարգի ներդաշնակեցում՝ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և բորսաների կողմից ընդունելի հաշվետվողականության համակարգի ներդրմամբ	Աշխատանքային իրավունքների վերաբերյալ իրավագիտակցության մակարդակի բարձրացում մինչև 80 %	2025 թվականի մայիսի 1-ին տասնօրյակ	ՏԿԵ նախարարի հրամանով ձևավորվել է աշխատանքային խումբ՝ օգտակար հանաժողովի պաշարների գնահատման Հայաստանում կիրառվող համակարգի՝ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և բորսաների կողմից ընդունելի հաշվետվողականության համակարգի ներդրման աշխատանքների համակարգումն ապահովելու նպատակով: Համայնքային բնակչության հետ ոլորտային իրազեկումները կկազմակերպվեն նոր հաշվետվողականության համակարգի ներդրումից հետո: Պատասխանապատու կապարող՝ ՏԿԵՆ
14.	12. Պետական մակարդակով կազմակերպել և իրականացնել աշխատողների պարբերական վերապատրաստումներ՝ աղետալի իրավիճակներում գործելու պայմանների վերաբերյալ, կազմակերպել պարբերական հանդիպումներ կարիքների գնահատման համար	Աշխատանքային իրավունքների վերաբերյալ իրավագիտակցության մակարդակի բարձրացում մինչև 80 %	2025 թվականի մայիսի 1-ին տասնօրյակ Առնվազն տարին մեկ անգամ	ՏԻՄ-երի, համապատասխան ծառայությունների և բնակչության պատրաստվածության մակարդակի բարձրացման նպատակով համայնքներում պարբերաբար իրականացվում են ԱՌԿ պլանով նախատեսված վարժանքներ, ուսումնավարժություններ: Համայնքային ծառայողները մասնակցում են ՆԳՆ-ի կողմից կազմակերպվող վերապատրաստման դասընթացներին: Միաժամանակ, 2025 թվականի ապրիլին ընդունված և 2027 թվականի հունվարի 1-ից

				<p>ուժի մեջ է մտնող «Աղետների ռիսկի կառավարման և բնակչության պաշտպանության մասին» նոր օրենքը սահմանում է բնակչության ուսուցման և իրազեկման պարտադիր մեխանիզմներ: Աղետների ռիսկի կառավարման և բնակչության պաշտպանության ոլորտում ԱՌԿ և ԲՊ համակարգի սուբյեկտների աշխատողների և ծառայողների վերապատրաստումը, կիրականացվի ըստ յուրաքանչյուր տարվա համար պլանավորված և հաստատված ծավալների և ժամկետների, լիազոր մարմնի (ՆԳՆ) ուսումնական հաստատությունում:</p> <p>Պարասխանագրու կադարող՝ ՏԿԵՆ</p>
15.	<p>14. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին օրենքում սահմանել փորձաքննական եզրակացության մեջ առողջապահական, աշխատողների առողջ և անվտանգ աշխատանքային պայմանների ապահովման, օբյեկտների տեխնիկական անվտանգության, կլիմայի փոփոխության հնարավոր ազդեցության, ազդակիր բնակչության նկատմամբ հաշվետվողականության պահանջների ներառում</p>	<p>Աշխատանքային իրավունքների վերաբերյալ իրավագիտակցության մակարդակի բարձրացում մինչև 80 %</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Պահանջվող փոփոխություններն ամրագրված են 2023 թվականի հունիսի 9-ից ուժի մեջ է մտած «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՕ-150-Ն օրենքում:</p> <p>Պարասխանագրու կադարող՝ ՏԿԵՆ</p>
16.	<p>15. Ապահովել արհեստակցական ընկերությունների կայուն դերակատարությունը գործընթացին, Համագործակցության հուշագրի կնքում</p>	<p>Աշխատանքային իրավունքների խախտումների նվազեցում 90%- ով</p>	<p>2025 թվականի փետրվարի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>2025 թվականի դեկտեմբերի 26-ին ստորագրվել է Համագործակցության հուշագիր Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության և Հայաստանի Հանրապետության լեռնագործների, մետալուրգների և ոսկերիչների արհեստակցական կազմակերպությունների ճյուղային հանրապետական միության միջև:</p> <p>Պարասխանագրու կադարող՝ ՏԿԵՆ</p>

17.	16. Ապահովել ընդերքօգտագործողների և համայնքների մասնակցությունը ենթաօրենսդրական ակտերի մշակմանը, սահմանել վտանգների և ռիսկերի գնահատման միասնական մեթոդաբանություն	Կայուն և երաշխիքահեն իրավական համակարգի ձևավորում	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	Ոլորտային օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերը քննարկվում են 2025 թվականի մայիսի 20-ին ՏԿԵ նախարարի 950-Ա հրամանով ստեղծված աշխատանքային խմբում, իսկ ՏԻՄ-ին առնչվող նախագծերը ներկայացվում են մարզպետների աշխատակազմ՝ կարծիքի (օրինակ՝ հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրական նախաձեռնությունը): Պարասխանագրու կադրող՝ ՏԿԵՆ
-----	--	---	--	--

3. Շրջակա միջավայրի պահպանություն

3.1 Շրջակա միջավայրի պահպանություն և կառավարում

Խնդիր՝ Հայաստանում շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով հանքարդյունաբերության ոլորտի ռազմավարության և իրավական, նորմատիվային ու ինստիտուցիոնալ շրջանակի գնահատում

18.	<p>1. Մեծացնել գործող կարգավորումների և պահանջների նկատմամբ հսկողությունը և ավելացնել դրա հետ կապված վերահսկող մարմինների կարողությունները, մասնավորապես՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Վերահսկող մարմինների աշխատակիցների համար կազմակերպել պարբերական վերապատրաստման դասընթացներ • Գնահատել տեխնիկական զինվածության մակարդակը և ապահովել անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով 	Վերահսկող մարմինների աշխատակազմի առնվազն 75% ունի անհրաժեշտ որակավորում և 80% տեխնիկական հագեցվածություն Բնապահպանական օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողական աշխատանքների արդյունավետության բարելավում 50%-ով Հանքարդյունահանող ընկերությունների կողմից հանքարդյունաբերության ոլորտը կարգավորող իրավական պահանջների, մասնավորապես՝ բնապահպանական օրենսդրության 90% պատշաճ իրականացում	2024 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ Վերապատրաստումները առնվազն տարին մեկ անգամ	<p>Ձեռք են բերվել ստորգետնյա և վերգետնյա միջավայրում աշխատող Lider համակարգեր և այդ համակարգերն աշխատացնող համապատասխան ծրագրեր: 2024 թվականին Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարանի հետ համագործակցության շրջանակներում իրականացվել է Տեսչական մարմնի աշխատակիցներին անօդաչու թռչող սարքերի կիրառման համար անհրաժեշտ ծրագրերի (Օրթո և Լիդար) և վերլուծական գործիքների ուսուցում:</p> <p>2025 թվականին Երևանի պետական համալսարանի հետ ձևավորված համագործակցության շրջանակներում իրականացվել է Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի աշխատակիցների վերապատրաստում՝ ուղղված աշխարհագրական տեղեկատվական համակարգերի (GIS) կիրառմանը:</p> <p>Պարասխանագրու կադրող՝ ԲՀՏՄ</p>
-----	---	--	---	---

<p>19.</p>	<p>2. Սահմանել հանքարդյունահանման տարբեր փուլերում բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի գնահատման օրենսդրական պահանջ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - մշակել և (կամ) տեղայնացնել, ներդաշնակեցնել ռիսկերի գնահատման ուղեցույցներ ՀՀ համար - սահմանել բարձր ռիսկերի համար կանխարգելման և (կամ) մեղմացման միջոցառումների կազմման և պարբերաբար վերանայման պահանջ 	<p>Բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի գնահատման գործող ուղեցույց/ մեթոդաբանություն:</p> <p>Ընդերքօգտագործման արդյունքում</p> <p>բնապահպանական և սոցիալական 70% ռիսկերի գնահատում և կառավարում (կանխարգելում և/կամ նվազեցում)՝ ներկայում իրականացվող 5-10% փոխարեն</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբի 2-րդ տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներից բխող շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թվականի հոկտեմբերի 29-ին «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N438-Ն հրամանի հաստատմամբ:</p> <p>Պատասխանապատասխանող՝ ՇՄՆ</p>
<p>20.</p>	<p>3. Հստակեցնել ընդերքօգտագործման տարբեր օբյեկտների սանիտարական գոտիները՝ վերագնահատել 1971թ. ՍՆ 245-71 նորմով սահմանված սանիտարական գոտիները՝ հաշվի առնելով ՀՀ ֆիզիկա-աշխարհագրական առանձնահատկությունները</p>	<p>Ընդերքօգտագործման տարբեր օբյեկտների համար հստակ սահմանված սանիտարական գոտիներ, ինչը հնարավորություն կտա ավելի ճշգրիտ գնահատել շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները և սահմանել կանխարգելման/մեղմացման միջոցառումներ և արդյունավետ մշտադիտարկման ծրագրեր</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2024 թվականի փետրվարի 1-ի N06-Ն հրամանով հաստատվել են ՀՀՇՆ 31-04.01-2024 «Արտադրական և հասարակական նշանակության շենքերի ու շինությունների սանիտարա-պաշտպանական գոտիներ և սանիտարական դասակարգում» ՀՀՇՆ (ՍՆ 245-71 փոխարեն), որը սահմանված կարգով քննարկվել է նաև շրջակա միջավայրի նախարարության հետ: Նշված նորմերում հաշվի են առնված նաև ընդերքօգտագործման տարբեր օբյեկտների սանիտարական գոտիները, ինչի արդյունքում բացակայում է միջոցառմամբ նախատեսված առանձին իրավական ակտի մշակման անհրաժեշտությունը:</p> <p>Պատասխանապատասխանող՝ ՇՄՆ</p>
<p>21.</p>	<p>4. ՀՀ Կառավարության 29.07.2016թ. նիստի N 29 արձանագրային որոշման հավելված 2-ի Օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության և արդյունահանման իրավունքներ հայցելու համար</p>	<p>Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հիմնական գնահատման համապարփակ հաշվետվություններ և հաշվետվությունների կազմման ընթացքում հանքարդյունահանող ընկերությունների հայեցողական մոտեցման նվազեցում</p>	<p>2023 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Հաստատվել է շրջակա միջավայրի նախարարի 2022 թվականի հոկտեմբերի 25-ի «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N369-Ն հրամանը, ինչով</p>

	<p>ներկայացվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հիմնական գնահատման հաշվետվության կազմման ուղեցույցով սահմանված դրույթներին, ինչպես նաև հիմք ընդունելով միջազգային լավագույն փորձը, տալ պարտադիր կիրառման իրավական ակտի կարգավիճակ՝ հստակեցնելով արձանագրային որոշման մեջ նկարագրված մոտեցումները</p>			<p>Կառավարության 2016 թվականի հուլիսի 29-ի նիստի N29 արձանագրային որոշման 2-րդ հավելվածի՝ Օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության և արդյունահանման իրավունքներ հայցելու համար ներկայացվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հիմնական գնահատման հաշվետվության կազմման ուղեցույցով սահմանված դրույթներին տրվել է պարտադիր կիրառման իրավական ակտի կարգավիճակ:</p> <p>Շրջակա միջավայրի նախարարի 03.07.2025թ-ի N263-Ն հրամանով կատարվել է փոփոխություն շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ. N369-Ն հրամանում:</p> <p>Պատասխանաբար կատարող՝ ՇՄՆ</p>
<p>Խնդիր՝ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գործընթացի, հանրային քննարկումների ընթացակարգերի բարելավման անհրաժեշտություն</p>				
<p>22.</p>	<p>2. Մշակել կենսաբազմազանության վրա ազդեցության գնահատման մեթոդաբանություն/ուղեցույց</p>	<p>ՇՄԱԳ գործընթացում կենսաբազմազանության վրա հնարավոր ազդեցության իրական գնահատման որակի և արդյունավետության բարձրացում 70%-ով</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներից բխող շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թվականի հոկտեմբերի 29-ին «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N438-Ն հրամանի հաստատմամբ, առանձին ուղեցույցի մշակման անհրաժեշտությունը բացակայում է:</p> <p>Պատասխանաբար կատարող՝ ՇՄՆ</p>

23.	3. Մշակել ՇՄԱԳ գործընթացում համայնքների ընդգրկման վերաբերյալ ուղեցույց	Համայնքների իրական ներգրավվածության 90% ապահովում, ինչը հետագայում նաև հնարավորություն կտա այդ համայնքներին օգտվել հանքարդյունահանման արդյունքում համայնքների զարգացման և սոցիալական ծրագրերից	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	<p>Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ին ընդունված «ՀՀ կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» Կառավարության N2343-Ն որոշմամբ, որով ամրագրված են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության գործընթացում շահագրգիռ հանրության իրազեկման, հանրային լուսմների ընթացակարգի, կարծիքների, դիտողությունների և առաջարկությունների ներկայացման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից նախնական համաձայնության կամ անհամաձայնության տրամադրման ընթացակարգերը և ժամկետները:</p> <p>Պատասխանաբաժնի կազմակերպիչ՝ ՇՄՆ</p>
24.	4. ՇՄԱԳ գործընթացում ներառել էկոհամակարգային ծառայությունները՝ մշակելով էկոհամակարգային ծառայությունների գնահատման ուղեցույց	Ստեղծվել է հնարավորություն ազդակիր համայնքներում ընդերքօգտագործման այլընտրանք հանդիսացող գործունեությունների համապարփակ գնահատման համար:	2025 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ	<p>Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներից բխող շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թվականի հոկտեմբերի 29-ին «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N438-Ն հրամանի հաստատմամբ:</p> <p>Պատասխանաբաժնի կազմակերպիչ՝ ՇՄՆ</p>

25.	5. Մշակել ուղեցույց ՇՄԱԳ գործընթացում շրջակա միջավայրի բաղադրիչների (հող, օդ, ջուր, կենսաբազմազանություն և այլն) ելակետային տվյալների հավաքման և վերլուծման համար	Շրջակա միջավայրի ելակետային տվյալների 70-80% համապարփակ հավաքում և վերլուծության իրականացում՝ 80%-ով նվազեցնելով ընդերքօգտագործող ընկերությունների հայեցողությամբ իրականացվող գործընթացներ	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներից բխող շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թվականի հոկտեմբերի 29-ին «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N438-Ն հրամանի հաստատմամբ, առանձին ուղեցույցի մշակման անհրաժեշտությունը բացակայում է
26.	6. Սահմանել ուղեցույց նախագծային այն փոփոխությունների համար, որոնք ենթակա են ՇՄԱԳ գործընթացի	Հանքարդյունահանող ընկերությունը 90% կազատվի ոչ էական արտադրական փոփոխությունների դեպքում ամբողջական ՇՄԱԳ գործընթացից 30% կնվազի ծանրաբեռնվածությունը շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում և փորձաքննություն իրականացնող և այդ գործընթացին առնչություն ունեցող պետական լիազոր մարմինների ծանրաբեռնվածությունը, ինչի արդյունքում հնարավոր կլինի նաև իրականացնել առկա ռեսուրսների օպտիմալ բաշխում	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջներից բխող Կառավարության 2024 թվականի հունվարի 11-ի N43-Ն որոշմամբ ընդունմամբ, որով հաստատվել է «Նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցման կամ ընդլայնման կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինման կամ վերապրոֆիլավորման կամ կոնսերվացման կամ տեղափոխման կամ դադարեցման կամ փակման կամ քանդման կամ նախագծային փոփոխության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության անհրաժեշտությունը որոշելու կարգը», որով կարգավորվում են նաև հանքարդյունահանող ընկերությունների կողմից նախագծային փոփոխությունների հետ կապված հարցերը: Պարասխանաթու կապարող՝ ՇՄՆ

27.	<p>7. Սահմանել առանձին ընթացակարգեր և գործունեության կատեգորիաներ մետաղական, պինդ ոչ մետաղական և հանքային ջրերի ՇՄԱԳ գործընթացների համար</p>	<p>Ըստ շրջակա միջավայրի վրա ունեցած ազդեցության աստիճանի ընթացակարգերի իրականացվել է լիարժեք տարբերակում և պարզեցում, ՇՄԱԳ իրականացնող և այդ գործընթացին առնչություն ունեցող պետական լիազոր մարմինների 60% ռեսուրսների խնայում և օպտիմալ բաշխում:</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման իրականացումն ապահովվել է 2023 թվականի մայիսի 3-ի ՀՕ-110-Ն օրենքով նոր խմբագրությամբ շարադրված «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքում համապատասխան դրույթների ամրագրմամբ և դրա պահանջներից բխող շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թվականի հոկտեմբերի 29-ին «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N438-Ն հրամանի հաստատմամբ:</p> <p>Պատասխանապատճառ՝ ՇՄՆ</p>
28.	<p>8. Մեծացնել ՇՄԱԳ փորձաքննություն իրականացնող լիազոր մարմնի կարողությունները՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ոլորտային բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների ներգրավում <p>Առկա մասնագետների վերապատրաստում՝ հաշվի առնելով ռազմավարությամբ սահմանված փոփոխությունները</p>	<p>ՇՄԱԳ հաշվետվությունների փորձաքննության իրականացման որակի և արդյունավետության բարձրացում 80% և ՇՄԱԳ թե դրական և թե բացասական եզրակացություններից հանրության և ընդերքօգտագործողների դժգոհության նվազում 60%-ով</p>	<p>2024 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Նախատեսված խնդիրները կարգավորվել են 2023 թվականի մայիսի 3-ին ընդունված «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՕ-150-Ն օրենքով և դրա կիրարկումն ապահովող մի շարք ենթաօրենսդրական ակտերով ապահովվել է ընդերքօգտագործման ոլորտի նախատեսվող գործունեությունների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության գործընթացների թափանցիկությունը, պարզեցվել են ընթացակարգերը, կրճատվել են փորձաքննության գործընթացների ժամկետները և հանրային քննարկումների թիվը:</p> <p>Նոր օրենսդրական պահանջների ապահովման և «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կարողությունների հզորացման նպատակով ավելացվել են ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսավորման ծավալները՝ կազմելով 250.9 մլն դրամ: Հաստիքային միավորների թիվն ավելացվել է 7-ով, որից 5-ը՝ մասնագետներ:</p>

				<p>Արդյունքում մասնագետների միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է ավելի քան 550,0 հազար ՀՀ դրամ՝ 267,3 հազար ՀՀ դրամի փոխարեն:</p> <p>Պատասխանատու կադրերող՝ ՇՄՆ</p>
--	--	--	--	--

3.2 Շրջակա միջավայրի պահպանության և երկարաժամկետ հողօգտագործման համատեքստում հանքերի պատշաճ փակման և այլ խախտված տարածքների, ներառյալ՝ ընդերքօգտագործման թափոնների պատշաճ վերականգնման և ռեկուլտիվացիայի ապահովում

Խնդիր՝ Երկարաժամկետ նախագծերի դեպքում ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների ողջ ծավալը վերջում թողնելու և ռիսկերի կառավարման խնդիրներից խուսափելու նպատակով արդեն չչափագործվող հատվածների համար ընթացիկ ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների և դրանց իրականացման պլան- ժամանակացույցի վերանայման պահանջի, այդ աշխատանքների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների վերահաշվարկների իրականացման ժամկետների և մեթոդների սահմանման անհրաժեշտություն

<p>29.</p>	<p>1. Մշակել միջազգային լավագույն փորձին համահունչ հանքերի փակման ծրագրերի կազմման ուղեցույց՝ հաշվի առնելով ՀՀ առանձնահատկությունները, որը կներառի փակումից հետո հանքի և/կամ ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների կայունության գնահատման պարտադիր պահանջ</p>	<p>Միջազգային փորձին համահունչ հանքի փակման ծրագրի կազմման ուղեցույցի պարտադիր կիրառություն</p> <p>Հանքի փակման ուղեցույցի կիրառման դեպքում հանքի փակման ծրագրերի 90%-ի համապատասխանություն միջազգային ընդունված չափորոշիչներին</p> <p>Հանքի փակման ծրագրի ուղեցույցով կազմված փակման ծրագրերի իրականացման դեպքում հանքերի և ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության վրա ունեցած ազդեցության 80% նվազում</p>	<p>2024 թվականի մայիսի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Հաստատվել է շրջակա միջավայրի նախարարի 2022 թվականի հոկտեմբերի 25-ի «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N369-Ն հրամանը, ինչով Կառավարության 2016 թվականի հուլիսի 29-ի նիստի N29 արձանագրային որոշման 3-րդ հավելվածի՝ Հանքի փակման ծրագրի կազմման ուղեցույցով սահմանված դրույթներին տրվել է պարտադիր կիրառման իրավական ակտի կարգավիճակ:</p> <p>Շրջակա միջավայրի նախարարի 03.07.2025թ-ի N263-Ն հրամանով կատարվել է փոփոխություն, շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ. N369-Ն հրամանում միտցառման կետը նեոարված է 2-րդ, հավելվածում:</p> <p>Պատասխանատու կադրերող՝ ՇՄՆ</p>
------------	--	---	---	---

<p>30.</p>	<p>2. Իրականացնել փակված/չգործող հանքերի և լքված/տիրազուրկ ընդերքօգտագործման թափոնների բնապահպանական ազդեցությունների գնահատում և առավել խնդրահարույց կետերի (hotspot-ների) հստակեցում և համապատասխան հաշվետվության կազմում, որը պարտադիր կերպով կներառի բացահայտված ազդեցությունների մեղմացման և երկարաժամկետ հողօգտագործման ենթատեքստում տարածքների վերականգնման միջոցառումներ:</p>	<p>Առավել խնդրահարույց փակված/չգործող հանքերի և լքված/տիրազուրկ ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների ռեեստրի ստեղծում և այդ տարածքների վերականգնման և/կամ ազդեցությունների նվազեցման գործողությունների ծրագրի մշակում:</p>	<p>2025 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ</p> <p>Սույն բաժնի 1-ին միջոցառման իրականացումից հետո</p>	<p>Կազմվել է տարբեր տարիների ընթացքում օգտակար հանածոների արդյունահանման ընդերքօգտագործման իրավունքը դադարեցված ընկերությունների ցանկը:</p> <p>ՏԿԵՆ-ի դիրքորոշման համաձայն՝ «Երկրաբանական միասնական թվային տեղեկատվական շտեմարանի ստեղծում և վարում» միջոցառումների իրականացումից հետո միայն հնարավոր կլինի ճշգրտել և արդյունավետ կերպով կազմել ՀՀ տարածքում առկա փակված/չգործող հանքավայրերի ամբողջական ցանկը, մշակել դրանցում վերականգնման և ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման գործողությունների ծրագրեր՝ մնացորդային պաշարների տնտեսագիտական գնահատման հիման վրա:</p> <p>ՏԿԵՆ-ի կողմից վերոնշյալ կետի կատարմամբ պայմանավորված՝ վարչապետի աշխատակազմ ենք դիմել «ռեեստրի ստեղծում» միջոցառման կատարման ժամկետի երկարաձգման մասով ՏԿԵՆ-ին հանձնարարական տալու վերաբերյալ առաջարկով:</p> <p><i>Պապասխանապրու կապարող՝ ՇՄՆ</i></p>

<p>31.</p>	<p>4. Սահմանել միջազգային փորձին համահունչ ջրերի մաքրման համակարգերի ներդրման պահանջ ոչ միայն փակված/չգործող հանքավայրերի ուղբված/տիրազուրկ ընդերքօգտագործման թափոնների, այլև գործողների տարածքների բնապահպանական բացասական ազդեցության չեզոքացման համար, օրինակ՝ passive treatment systems, հատկապես թթվային դրենաժի ներուժ ունեցող հանքավայրերի համար</p>	<p>Ջրային արտահոսքերով շրջակա միջավայրի աղտոտման և մարդկանց առողջության վրա հնարավոր բացասական ազդեցության նվազեցում 60-70%</p> <p>Հանրության բացասական վերաբերմունքի 70% փոփոխություն և պետության հանդեպ վստահության ավելացում</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման կատարումը հիմնականում կարգավորվում է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի և դրա կիրարկումն ապահովող մի շարք ենթաօրենսդրական ակտերով սահմանված պահանջներով, ինչպես նաև գործում են.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Կառավարության 29.05.03թ. «Արդյունաբերության կարիքների համար շրջանառու ջրամատակարարման համակարգեր ներդնելու կարգը հաստատելու մասին» N885-Ն որոշումը, - Կառավարության 2009 թվականի հոկտեմբերի 8-ի «Կենտրոնացված կոյուղացանց չունեցող համայնքներում նոր կառուցվող օբյեկտների համար կոյուղաջրերի տեղային մաքրման կայանների պարտադիր տեղադրման նորմերը հաստատելու մասին» N 1142-Ն որոշում, - ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 2011 թվականի դեկտեմբերի 30-ի «Ընդերքօգտագործման իրավունք հայցելու դիմումին կից ներկայացվող բնության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատմանը, բնության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատմանը և հանքի փակման ծրագրին ներկայացվող պահանջների մասին» N 249-Ն հրաման, - Կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 14-ի «Հողերի ռեկուլտիվացմանը ներկայացվող պահանջները և խախտված հողերի դասակարգումն ըստ ռեկուլտիվացման ուղղությունների սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի մայիսի 26-ի N°
------------	---	---	---	---

			<p>750-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1643-Ն որոշումը,</p> <p>- Կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 11-ի «Ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման, այդ թվում՝ կենսաբանական վերականգնման ուղեցույցը հաստատելու մասին» N 1848-Ն որոշումը:</p> <p>Միաժամանակ,</p> <p>Կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրով նախատեսված է «Արտադրական կեղտաջրերի նախնական մաքրմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու մասին» Կառավարության որոշման մշակումը, իսկ Ջրային օրենսգրքով՝ «Արտադրական կեղտաջրերի՝ ջրահեռացման համակարգ արտանետման պահանջները սահմանելու մասին» և «Կեղտաջրի նստվածքի և տիղմի կառավարման կարգը սահմանելու մասին» Կառավարության որոշումների մշակումը:</p> <p>Պատասխանատու կադրերը՝ ՇՄՆ</p>
--	--	--	--

32.	<p>5. Հանքի շահագործման ընթացքում դիտարկել ընդերքագործման թափոնների օբյեկտների երկարաժամկետ տեղադրման տարածքների աստիճանական (փուլային) ռեկուլտիվացիան և ստեղծել կարողություններ փուլային ռեկուլտիվացիայի պատշաճ իրականացման նկատմամբ վերահսկողության համար</p>	<p>Ընդերքագործման թափոնների օբյեկտների երկարաժամկետ տեղադրման տարածքների ռեկուլտիվացիայի ամբողջ ծավալը շահագործման ավարտին թողնելու և արդյունքում ոչ պատշաճ ռեկուլտիվացիայի ռիսկի նվազեցում՝ 60%</p> <p>Վերահսկող մարմինների կողմից ռեկուլտիվացման աշխատանքների պատշաճ կատարման նկատմամբ վերահսկողության արդյունավետության բարձրացում 80%</p> <p>Ոչ պատշաճ իրականացված ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների շտկման համար թե լիազոր մարմնի և թե ընդերքագործողի մոտ բավարար ժամանակի առկայություն</p>	<p>Ընդերքագործման պայմանագրերի օրինակելի ձևերում անհրաժեշտ փոփոխություններ՝</p> <p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p> <p>Կարողությունների զարգացում՝ 2025 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>ՎԱ ներկայացված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի մարտի 22-ի N 437-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը վերադարձվել է լրամշակման:</p> <p>Ներկայում իրականացվում է միջոցառմամբ նախատեսված կարգավորումների իրականացման նպատակահարմարության գնահատում:</p> <p>Պարասխանագրու կարարող՝ ՏԿԵՆ</p>
33.	<p>6. Ստեղծել մեխանիզմներ ՀՀ Կառավարության և ներկայում գործող ընդերքագործող կազմակերպությունների միջև համագործակցության համար՝ ձևավորելով համատեղ աշխատանքային խումբ և սահմանել սույն ռազմավարությամբ նախատեսվող փոփոխությունների իրականացման ժամանակացույց և չափորոշիչներ</p>	<p>Ռազմավարությամբ նախատեսվող փոփոխությունների իրականացման իրատեսական ժամանակացույցի և չափորոշիչների սահմանում՝ հաշվի առնելով սահմանվող պահանջների իրականացման տեխնիկական և ֆինանսական ռեսուրսները</p>	<p>2024 թվականի հունիսի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>2025 թվականի մայիսի 20-ին ՏԿԵ նախարարի 950-Ա հրամանով (https://mtad.am/search?q=950-%D4%B1) Կառավարության, ընդերքագործող կազմակերպությունների և գիտական հանրության միջև համագործակցության համար ստեղծվել է համատեղ աշխատանքային խումբ:</p> <p>Պարասխանագրու կարարող՝ ՏԿԵՆ</p>
34.	<p>7. Մշակել առանձին ուղենիշներ/ուղեցույցներ ստորգետնյա և բաց եղանակով շահագործվող հանքերի փակման և տարածքների վերականգնման համար</p>	<p>Ստորգետնյա և բաց եղանակով շահագործվող հանքերի փակման և տարածքների վերականգնման համար հստակ մեխանիզմների և ուղենիշային սկզբունքների սահմանում՝ 80% նվազեցնելով փակման պահանջների նկատմամբ հայեցողական մոտեցումը</p>	<p>2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Համաձայն ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 14.5-րդ կետի, մշակվել և հաստատվել է շրջակա միջավայրի նախարարի 2022 թվականի հոկտեմբերի 25-ի «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները հաստատելու մասին» N369-Ն հրամանը (այսուհետ՝ N369-Ն հրաման), ինչով Կառավարության 2016 թվականի հուլիսի 29-ի նիստի N29 արձանագրային որոշման 3-րդ հավելվածի՝ Հանքի փակման ծրագրի կազմման</p>

			<p>ուղեցույցով սահմանված դրույթներին տրվել է պարտադիր կիրառման իրավական ակտի կարգավիճակ:</p> <p>2023 թվականի մայիսի 3-ին ընդունված «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքով «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքը (այսուհետ՝ օրենք) շարադրվել է նոր խմբագրությամբ: Օրենքի կարգավորումներին ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի դրույթները համապատասխանեցնելու համար, մշակվել և 2023 թվականի մայիսի 3-ին ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-151-Ն օրենքը:</p> <p>Փոփոխված օրենքների կարգավորումներին համապատասխան շրջակա միջավայրի նախարարի 2025 թվականի հուլիսի 3-ի N263-Ն հրամանով կատարվել են փոփոխություններ N369-Ն հրամանում՝ հաստատվել են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցներ՝ այդ թվում «Հանքի փակման ծրագրի կազմման» ուղեցույցը համաձայն հավելված N2-ի:</p> <p>Հանքի փակման ծրագրի կազմման հիմնական նպատակն օգտակար հանածոների արդյունահանման ընթացքում խախտված շրջակա միջավայրի բնական բաղադրիչների (հողային և ջրային ռեսուրսներ, մթնոլորտային օդ, բուսական և կենդանական աշխարհ) վերականգնման և հետագա մշտադիտարկման իրականացման սկզբունքային հիմնահարցերի ձևակերպումն է:</p>
--	--	--	---

				<p>2021 թվականի օգոստոսի 18-ին հաստատվել է Կառավարության «Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգը սահմանելու մասին» N1352-Ն որոշումը: Համաձայն որոշմամբ սահմանված կարգի՝ ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների արժեքի հաշվարկներն իրականացվում են՝ ընդգրկելով հողերի ռեկուլտիվացման տեխնիկական և կենսաբանական փուլերի աշխատանքների բոլոր միջոցառումների ծախսատեսակները:</p> <p>2021 թվականի նոյեմբերի 11-ին հաստատվել է Կառավարության «Ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման, այդ թվում՝ կենսաբանական վերականգնման ուղեցույցը հաստատելու մասին» N1848-Ն որոշումը: Ուղեցույցը տարածվում է օգտակար հանածոների երկրաբանական ուսումնասիրության և արդյունահանման, ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման աշխատանքների արդյունքում խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների տեխնիկական և կենսաբանական ռեկուլտիվացման աշխատանքների վրա:</p> <p>Պատասխանատու կադարող՝ ՇՄՆ</p>
--	--	--	--	--

<p>35.</p>	<p>8. Ստեղծել հնարավորություն ժառանգություն մնացած (լքված) հանքերի և ընդերքօգտագործման թափոնների համաֆինանսավորմամբ (պետություն-մասնավոր ընկերություն) մաքրելու և (կամ) վերամշակելու համար</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատել ընդերքօգտագործման թափոնների (մասնավորապես՝ պոչանքների) վերամշակման նպատակահարմարությունը՝ ելնելով ընդերքօգտագործման թափոններում առկա օգտակար բաղադրիչների պարունակությունից՝ հաշվի առնելով նոր պոչամբարի համար համապատասխան մակերեսով լրացուցիչ տարածքի հատկացման անհրաժեշտությունը: • Գնահատել լքված/տիրազուրկ պոչամբարներում առկա պոչանքների պարունակությունը՝ որպես պոտենցիալ ակտիվներ՝ թափոններից տարբերակելու ենթատեքստում • Կազմել վերամշակման ենթակա ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների ռեեստր ըստ վերամշակման առաջնահերթության • Իրականացնել ծախս-օգուտ վերլուծություն առկա պոչամբարների բնապահպանական իրավիճակի բարելավման և նոր ստեղծվող պոչամբարի բնապահպանական և գեոտեխնիկական բարձր չափանիշների ապահովման ենթատեքստում • ՇՄԱԳ գործընթացում սահմանել պոչամբարի կայունության գնահատման պահանջ՝ դրա վերամշակման ընթացքում պոչանքի «արդյունահանման տեխնոլոգիայի» ընտրության վերաբերյալ որոշման կայացման համար 	<p>Ընդերքօգտագործման թափոններում առկա օգտակար բաղադրիչների կորզվող քանակի ավելացում 60%</p> <p>Բնապահպանական տեսակետից աղետալի վիճակում գտնվող ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների տարածքների 90% պատշաճ ռեկուլտիվացիա և վերականգնում՝ երկարաժամկետ հեռանկարում 70% տարածքների այլընտրանքային նպատակներով օգտագործման համար</p> <p>Հողային շերտի խախտման ենթակա տարածքի հնարավոր կրկնապատկում</p>	<p>2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Միջոցառման արդյունավետ և հիմնավորված իրականացումը հնարավոր է միայն համապատասխան ելակետային տվյալների առկայության պայմաններում: Այս առումով կարևոր է արձանագրել, որ 2025 թվականի ընթացքում Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից իրականացվել է հանրապետությունում գտնվող բոլոր գործող պոչամբարների չափագրում, ինչպես նաև վերցվել են պոչանքի նմուշներ, որոնք ներկայացվել են լաբորատոր անալիզների:</p> <p>Միջոցառման իրականացման նպատակով միջգերատեսչական համագործակցության շրջանակներում ԲԸՏՄ-ն ՏԿԵ նախարարությանը կտրամադրի նշված ուսումնասիրությունների արդյունքները, որոնք կձառայեն որպես անհրաժեշտ ելակետային տվյալներ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման նպատակահարմարության գնահատման, • լքված և տիրազուրկ պոչամբարներում առկա պոչանքների՝ որպես պոտենցիալ ակտիվների դիտարկման, • վերամշակման ենթակա օբյեկտների առաջնահերթությունների սահմանման: <p>Առանց նշված ելակետային տվյալների առկայության հնարավոր չէ ապահովել միջոցառման շրջանակներում նախատեսվող նպատակների իրականացումը:</p> <p>Պատասխանաբու կադարող՝ ՏԿԵՆ</p>
<p>Խնդիր՝ Ֆինանսական ապահովագրություն և այլ մեխանիզմների մշակման անհրաժեշտություն ուղորտին առնչվող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման և վնասի փոխհատուցման համատեքստում</p>				

36.	9. Վերանայել փակման ծրագրերի պահանջները (հիմքեր, սուբյեկտներ, պայմանները)	Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության նվազեցում և կայուն ֆինանսական երաշխիքային համակարգի ձևավորում:	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	2025 թվականի հունվարի 27-ին Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի թիվ 05-Ն հրամանով փոփոխություն է կատարվել Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 2011 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 249-Ն հրամանում (https://www.arlis.am/hy/acts/202658/latest): Պարասխանագրու կադրող՝ ՏԿԵՆ
-----	---	---	--	---

3.3. Կրթության, գիտության, շրջակա միջավայրի պահպանության և ֆինանսատնտեսական ոլորտների հետ համակարգված համագործակցություն

Խնդիր՝ Մասնագիտական կարողությունների զարգացում և կրթություն				
37.	1. Ներդնել պետական համակարգի կարողությունների զարգացման ծրագրեր՝ ընդերքաբանական, տեխնիկական անվտանգության և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննությունների, տեսչական, պետական վերահսկողության հնարավորությունների՝ մասնագետների վերապատրաստմամբ, նոր տեխնոլոգիաների ներդրմամբ, լաբորատոր և տեխնիկական այլ սարքավորումների հազեցվածության ապահովմամբ	Մշտական և կայուն կապի ապահովում հանքարդյունաբերության ոլորտի լիազոր մարմնի և ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի, հանքարդյունաբերական ոլորտի ընկերությունների ասոցիացիաների, միջազգային կազմակերպությունների միջև: Համալսարանական ծրագրերի՝ հանքարդյունաբերության ոլորտի կայուն զարգացման հայեցակարգի հիման վրա ծրագրերի մշակում: Երկրի մասին գիտությունների, ընդերքաբանության և հանքարդյունաբերության ոլորտների համապատասխան մասնագիտությունների որակավորումների ոլորտային շրջանակների մշակում: Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների, Գիտությունների ազգային ակադեմիայի հետ գիտագործնական, գիտելիքի, փորձի, հմտությունների փոխանակման, մասնագիտական հանձնաժողովների ստեղծման և այլ ուղղություններով համագործակցության հուշագրերի կնքում: Հայերեն թարգմանությամբ միջազգային հետազոտությունների և ստանդարտների գրադարանի ստեղծում Միջազգային համալսարանների հետ համագործակցության հուշագրերի ստորագրում:	2026 թվականի հունիսի տասնօրյակ 1-ին	ՏԿԵ նախարարության ընդերքի վարչության և «Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ի 13 աշխատակիցներ մասնակցել են GIS աշխարհագրական տեղեկատվական համակարգի ուսուցման ծրագրին և ստացել համապատասխան հավաստագրեր: Ծրագրի նպատակն էր բարձրացնել նախարարության և ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցների մասնագիտական կարողությունները տարածական տվյալների հավաքագրման, մշակման, վերլուծության և վիզուալացման ոլորտներում, ինչպես նաև ապահովել ընդերքօգտագործման ոլորտում ժամանակակից թվային գործիքների կիրառումը: 2026 թվականին նախատեսվում է Ոլորտի անձնակազմի վերապատրաստում՝ հանքավայրերի երկրաբանական մոդելավորման և օգտակար հանածոների պաշարների հաշվարկման ժամանակակից տեղեկատվական համակարգերի (Datamine, Micromine, Leapfrog) կիրառման ուղղությամբ մասնագիտական ուսուցման իրականացում՝ ոլորտի մասնագետների գործնական հմտությունների զարգացման և միջազգային չափանիշներին համապատասխան պաշարների

		Մոնիտորինգի և վերահսկողության որակի բարելավում գործունեության բոլոր ոլորտներում՝ շրջակա միջավայր, համայնքային հարաբերություններ, պոչամբարների անվտանգություն, առողջություն, աշխատանքային իրավունքներ և այլն:		գնահատման մեթոդների ներդրման նպատակով: Պատասխանապատ կապարող՝ ՏԿԵՆ
38.	2. Ցուցաբերել աջակցություն կրթական համակարգում ըստ պահանջարկի ոլորտային մասնագետների պատրաստման հիմնահարցերին			Կնքված հուշագիրն հիմք ընդունելով ՏԿԵ նախարարությունում անցկացվում են ուսանողների մասնագիտական պրակտիկաները: Պատասխանապատ կապարող՝ ՏԿԵՆ
39.	3. Զարգացնել համագործակցության ուղղությունները հանքարդյունաբերության ոլորտի լիազոր մարմնի և ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի, հանքարդյունաբերական ոլորտի ընկերությունների ասոցիացիաների, միջազգային կազմակերպությունների միջև՝ ոլորտային իրավական ակտերի մշակման գործընթացում գիտական ներուժի օգտագործման, ոլորտային մասնագետների, ուսանողների և ընդերքօգտագործողների միջև համագործակցության հարթակի ստեղծման նպատակով			2025 թվականի մայիսի 20-ին ՏԿԵ նախարարի 950-Ա հրամանով (https://mtad.am/search?q=950-%D4%B1) Կառավարության, ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների և գիտական հանրության միջև համագործակցության համար ստեղծվել է համատեղ աշխատանքային խումբ: Պատասխանապատ կապարող՝ ՏԿԵՆ

ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ 3. Հանքարդյունաբերության ոլորտում միջազգային ստանդարտների և մոտեցումների կիրառում

Թիրախային ուղղություն 3.2. Ներդրումային միջավայրի բարելավում

1. Հաշվետվողականության և թափանցիկության խթանում

Խնդիր՝ Թափանցիկության ու հաշվետվողականության, կորպորատիվ վարքագծի բարելավում

40.	1. Ապահովել նոր և գործող հանքերի ՇՄԱԳ փաստաթղթերի լիարժեք թափանցիկությունը	Ընկերությունների գործունեության և ԲՍԿ բոլոր ուղղություններով գործողությունների և իրավիճակի մասին տեղեկատվության բացահայտման ընդլայնում: Ոլորտում կոռուպցիոն, բնապահպանական, մարդու իրավունքների	2024 թվականի հունիսի 1-ին տասնօրյակ	Միջոցառումներ նախատեսված գործընթացը «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի և դրա կիրարկումն ապահովող ենթաօրենսդրական
-----	--	---	-------------------------------------	--

		<p>խախտման ռիսկերի նվազեցում՝ պայմանավորված հաշվետվողականության և թափանցիկության հիման վրա բազմակողմանի մոնիթորինգի ենթակա տվյալների առկայությամբ և պետական ու հանրային վերահսկողության մակարդակի բարձրացմամբ, ինչպես նաև ներդրումային գրավչության բարձրացում:</p> <p>Հանքարդյունահանող ընկերությունների 70%-ը, որոնց համար կիրառելի են հաշվետվողականության պահանջները, ստանդարտների ներդրումից հետո երեք տարվա ընթացքում ամբողջությամբ կհամապատասխանեն հաշվետվողականության և թափանցիկության միջազգային ստանդարտների պահանջներին:</p>		<p>ակտերով սահմանված պահանջներով, առհասարակ բոլոր ոլորտների ՇՄԱԳ փաստաթղթերը հասանելի շրջակա միջավայրի նախարարության env.am կայքի «Շրջակա միջավայր» բաժնի «Փորձաքննություն» ենթաբաժնում</p> <p>Պատասխանաբու կադրող՝ ՇՄՆ</p>
<p>41.</p>	<p>3. Պետական կառույցներին տրամադրվող հաշվետվությունների տրամադրման (ԱՃԹՆ և այլ հաշվետվությունների) և հրապարակայնության թափանցիկության ապահովում</p>		<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Կառավարության 2018 թվականի փետրվարի 22-ի N 191-Ն որոշման հավելվածի 13-րդ և 16-րդ կետերի կատարման շրջանակներում, ընդերքօգտագործողների կողմից ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով եռամսյակային կտրվածքով իրականացված մշտադիտարկումների արդյունքների տարեկան հաշվետվությունները մինչև յուրաքանչյուր տարվան հաջորդող տարվա փետրվարի 20-ը ներկայացվում են շրջակա միջավայրի նախարարություն և ամփոփվելուց հետո՝ 10-օրյա ժամկետում տեղադրվում են շրջակա միջավայրի նախարարության պաշտոնական կայքում (http://env.am/shrjaka-mijavayr/tynderqi-hashvetvutyunneri).</p> <p>Պատասխանաբու կադրող՝ ՇՄՆ</p>
<p>42.</p>	<p>4. Ապահովել ընկերության կողմից համայնքներում իրականացվող ծրագրերի երկկողմանի թափանցիկություն</p>		<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) համաձայն գործունեության արդյունքում խոշոր աղտոտող ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկից ազդակիր համայնքներին կատարվում են մասհանումներ, որոնք հանդիսանում են նպատակային</p>

				միջոցներ և ուղղվում են տվյալ համայնքների վարչական տարածքում բացառապես բնապահպանական ծրագրերի իրականացմանը: Վերջիններիս կատարման վերաբերյալ հաշվետվություններն, Օրենքի 5-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն, մինչև հաջորդ տարվա մայիսի 1-ը հրապարակվում են համայնքի պաշտոնական կայքում, իսկ կայքի բացակայության պարագայում՝ համապատասխան մարզպետարանի պաշտոնական կայքում
43.	5. Ապահովել ընկերությունների հանրային տեղեկատվության հարթակի առկայություն		2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	Համաձայն Կառավարության 2018 թվականի հունիսի 8-ի N666-Ն որոշման Հայաստանի Արդյունահանող Ճյուղերի Թափանցիկության Նախաձեռնության՝ ԱՃԹՆ-ի կայքի առցանց հաշվետվությունների հարթակում (https://reports.eiti.am/hy/) շրջակա միջավայրի նախարարությունը և ընդերքօգտագործողները յուրաքանչյուր տարի, մինչև օգոստոսի 1-ը ներկայացնում են սահմանված բովանդակության հրապարակային հաշվետվություններ:
44.	6. Ապահովել ԲՍԿ բոլոր տվյալների հրապարակայնությունը ընկերությունների կայքերում		2025 թվականի հունվարի 2-րդ տասնօրյակ	Աշխատանքները պետք է իրականացվեն հանքարդյունահանող ընկերությունների ֆինանսական միջոցներով և կողմից:
45.	7. Սահմանել ԲՍԿ զեկույցների պարտադիր պահանջ		2025 թվականի հունվարի 2-րդ տասնօրյակ	Պատասխանաբար կատարող՝ ՇՄՆ

2. Կայուն, կանխատեսելի և գրավիչ ներդրումային միջավայրի ձևավորում

Խնդիր՝ Ներդրումային գրավիչ միջավայրի ձևավորում հարակից իրավունքների տրամադրման գործընթացի պարզեցման և միմյանց միջև կապերի ստեղծման միջոցով (հողօգտագործման, ջրօգտագործման, արտանետումների իրավունք և այլն)

46.	1. Ներդաշնակեցնել պետական մարմինների գործունեությունը՝ ներդնելով իրավունքների միաժամանակյա տրամադրման ինստիտուտ՝ օրենսդրական մակարդակով	Ներդրումային գրավիչ միջավայրի ձևավորում	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	«Հանքարդյունաբերության ոլորտում համապարփակ թվայնացման իրականացում» ծրագրի բիզնես քեյսը 28.03.2026թ-ին հաստատվել է Տեղեկատվական համակարգերի կառավարման խորհրդի կողմից, որի շրջանակներում նախատեսվում է «մեկ պատուհան»-ի լիարժեք գործարկում՝ թույլտվությունների միաժամանակյա տրամադրմամբ: Հաստատված բիզնես քեյսի շրջանակներում նախատեսվում է ոլորտային տարածական տվյալների թվայնացման և երկրաբանական միասնական թվային շտեմարանի ստեղծման, օգտակար հանածոների պաշարների շարժի վերաբերյալ էլեկտրոնային հաշվետվությունների և ընդերքօգտագործման ոլորտում միասնական ներքին հարթակի ներդրման աշխատանքներ (նախատեսվում է ավարտել 2028 թվականի դեկտեմբերին): Սույն խնդրի լուծմանն ուղղված 1-9-րդ կետերով նախատեսված միջոցառումների լիարժեք ապահովման հնարավոր է միայն թվայնացման աշխատանքների համակարգված և փուլային իրականացման, համապատասխան ենթակառուցվածքների ներդրման, տվյալների ամբողջականության և փոխգործելիության ապահովման, ինչպես նաև ներգրավված պետական մարմինների միջև արդյունավետ համակարգման պայմաններում:
	2. Ներդնել հարակից ոլորտներում համալիր իրավունքների ձեռք բերման պարզեցված գործընթաց՝ հաշվի առնելով այն, որ ողջ տեղեկատվությունը գնահատվում է ՇՄԱԳ փորձաքննության շրջանակներում	Գործընթացի թեթևացում՝ հիմնական բեռը դնելով ՇՄԱԳ փորձաքննության ընթացակարգի վրա	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	3. Դիտարկել մեկ մարմնի կողմից նշված իրավունքների տրամադրման հնարավորությունը ընդերքօգտագործման իրավունքի հետ միաժամանակ	Պետական միասնական կայուն ոլորտային փոխգործակցող համակարգի ձևավորում	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	4. Ներդաշնակեցնել հարակից ոլորտներում տրամադրվող թույլտվությունների ժամկետները ընդերքօգտագործման թույլտվության ժամկետների հետ	Կապահովվի ընդերքօգտագործման՝ ժամկետներում իրականացումը, ինչպես նաև ընդերքօգտագործողների և սեփականատերերի իրավունքների միաժամանակյա պահպանումը:	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	5. ՇՄԱԳ փորձաքննության գնահատման հարցերի շրջանակը ընդլայնել՝ համապարփակ կերպով գնահատելով նաև ջրօգտագործման և արտանետումների թույլտվության տրամադրման հարցը	Գործընթացի թեթևացում՝ հիմնական բեռը դնելով ՇՄԱԳ փորձաքննության ընթացակարգի վրա	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	6. Նախատեսել հստակ երաշխիքներ՝ սեփականատերերի խախտված իրավունքների վերականգման համար	Կիրականացվի կողմերի իրավունքների միաժամանակյա պահպանության իրականացման ապահովում	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	7. Ջրային օրենսգրքով նախատեսված գնահատման ընդհանուր չափանիշների հիման վրա մշակել այն դեպքերը, երբ ընդերքօգտագործման շրջանակներում ջրօգտագործման իրավունքից օգուվելու ընկերության իրավունքը կարող է սահմանափակվել	Կապահովվի ջրօգտագործման իրավունքի իրացումը՝ առանց չարաշահումների:	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	8. Սահմանել այն բացառիկ դեպքերը, երբ հարակից իրավունքների տրամադրումը, պայմանավորված ռիսկայնության բարձր մակարդակով, կիրականացվի ընդհանուր ընթացակարգով	Կապահովվեն բոլոր կողմերի իրավունքները, պետության ռեսուրսների պահպանումը	2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	9. Նախատեսել մերժման հիմքերը և գործընթացը	Կսահմանվի իրավունքների չարաշահումները զսպող գործիքակազմ:	2025 թվականի դեկտեմբերի տասնօրյակ	

Պարասխանագրու կարարող՝ ՏԿԵՆ

<p>47.</p>	<p>10. Նոր ներդրումներ ներգրավելու, կորպորատիվ կառավարումն ամրապնդելու նպատակով միջազգային ֆոնդային բորսաներում ցուցակվելու խթանների ստեղծման նպատակով ուսումնասիրության իրականացում և միջոցառումների ծրագրի ներկայացում:</p>	<p>Էական դրական ազդեցություններն ակնկալվում են անհրաժեշտ նախադրյալների առկայության պարագայում միջոցառման համապարփակ և ամբողջական իրականացման պարագայում:</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ</p>	<p>Նոր ներդրումներ ներգրավելու, կորպորատիվ կառավարումն ամրապնդելու նպատակով միջազգային ֆոնդային բորսաներում ցուցակվելու խթանների ստեղծման նպատակով ուսումնասիրության իրականացման արդյունքում վեր են հանվել վերոնշյալ միջոցառման ապահովմանը նպաստող՝ իրավական ակտերով արդեն իսկ սահմանված կամ, որպես կատարման ենթակա նախատեսված միջոցառումները, այդ թվում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքի 202-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի՝ ոռյալթի հաշվարկման նպատակով կիրառվող հարկման բազայի հաշվարկման նպատակով ֆինանսական ծախսերը հաշվի են առնվում ամբողջությամբ, եթե՝ փոխառու կամ փոխատու կազմակերպության բաժնետոմսերը համարվում են ցուցակված ՀՀ կառավարության 2024 թվականի օգոստոսի 29- N 1384-Ն որոշմամբ սահմանված N 1 ցանկում ներառված ֆոնդային բորսաներից որևէ մեկում (18 երկրի 42 բորսա) կամ փոխատուն ընդգրկված է վերոնշյալ որոշմամբ սահմանված N 2 ցանկով նախատեսված՝ միջազգային զարգացման կազմակերպությունների (25 կազմակերպություն) ցանկում կամ ֆինանսական ծախսերը հաշվեգրվել են հրապարակային առաջարկի միջոցով հանրությանն առաջարկված կամ կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված՝ ոռյալթի վճարողի պարտքային արժեթղթերի համար, • ՀՀ կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի N 730-Լ որոշման Հավելված N2-ում
------------	---	--	---	---

			<p>ամրագրված 3.2-րդ «Ներդրումային միջավայրի բարելավում» թիրախային ուղղության «Թափանցիկության ու հաշվետվողականության, կորպորատիվ վարքագծի բարելավում» խնդրի շրջանակներում արդեն իսկ ամրագրված է կատարման ենթակա 8 միջոցառում (կատարման ժամկետները՝ 2024 թվականի հունիս - 2027 թվականի հունվար), որոնց պատշաճ իրականացումն իր հերթին կնպաստի միջազգային ֆոնդային բորսաներում ցուցակվելու խթանների ստեղծմանը:</p> <p>Նոր ներդրումներ ներգրավելու, կորպորատիվ կառավարումն ամրապնդելու նպատակով միջազգային ֆոնդային բորսաներում ցուցակվելուն նպաստելու նպատակով առաջարկվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «ՀՀ ընդերքի մասին» օրենսգրքի 54-րդ հոդվածով նախատեսված՝ մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման պայմանագրով նախատեսել ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2024 թվականի հուլիսի 30-ի N 1955-Ն հրամանով հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության կորպորատիվ կառավարման կանոնագիրքին» միանալու պայման, - իրականացնել լրացուցիչ խթանման միջոցառումներ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության համակարգման ոլորտում արդեն իսկ գործող ծրագրերի շրջանակներում, մասնավորապես «Թողարկման և վարկանիշավորման պետական աջակցության ծրագրի», ինչպես նաև «Տնտեսության արդիականացման միջոցառման» շրջանակներում իրականացվող
--	--	--	---

			<p>արտադրողականության խթանման և բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների ներգրավման նպատակային ծրագրերի մասով «Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում» ոլորտում տնտեսական գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններին որպես շահառու դիտարկել ֆոնդային բորսաներից որևէ մեկում ցուցակված լինելու պարագայում:</p> <p>«10. Նոր ներդրումներ ներգրավելու, կորպորատիվ կառավարման ամրապնդելու նպատակով միջազգային ֆոնդային բորսաներում ցուցակվելու խթանների ստեղծման նպատակով ուսումնասիրության իրականացում և միջոցառումների ծրագրի ներկայացում:» միջոցառման լիարժեք և արդյունավետ կատարման արդյունավետ իրականացումը առավել իրատեսական է ՀՀ կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի N 730-Լ որոշման N 2 հավելվածի «1. Երկրաբանական միասնական թվային տեղեկատվական շտեմարանի ստեղծում և վարում» ռազմավարական նպատակի «1.3 Շտեմարանում հավաքագրվող տեղեկատվության և շտեմարանի կառավարման միջազգային ստանդարտներին համապատասխանության ապահովում» թիրախային ուղղության 1-ին ենթակետով ամրագրված՝ «CRIRSCO միջազգային կառույցին անդամակցություն, օգտակար հանածոների պաշարների գնահատման Հայաստանում կիրառվող համակարգի ներդաշնակեցում՝ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և բորսաների կողմից ընդունելի հաշվետվողականության</p>
--	--	--	---

				<p>համակարգերին:» միջոցառման կատարման արդյունքում ակնկալվող «Հանքային պաշարների հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների կոմիտեի» (CRIRSCO) սկզբունքներին ու մոտեցումներին համապատասխան հաշվետվողականության համակարգի առկայության և վերոնշյալ կառույցին անդամակցության պարագայում:</p> <p><i>Պատասխանատու կադրող՝ ԷՆ</i></p>
--	--	--	--	---

Թիրախային ուղղություն 3.3 Արդյունավետ վերահսկողություն ու ընդերքօգտագործման իրավունքների տրամադրման արդար և արդյունավետ համակարգի կիրառում

Հողօգտագործման իրավունքի տրամադրման և հողերի ձեռքբերման գործընթացների և գործիքակազմի պարզեցում, ինչպես նաև հողօգտագործման և ընդերքօգտագործման գործընթացների ներդաշնակեցում
 Խնդիր 1. Հանրային և մասնավոր շահի հավասարակշռումը ընդերքօգտագործման համար հողային իրավունքների շրջանակում

<p>48.</p>	<p>1. Ներդնել հողօգտագործման և ընդերքօգտագործման ոլորտում իրավական ներդաշնակ կարգավորումների գործիքակազմ և իրավունքների համալիրի միաժամանակյա տրամադրման մեխանիզմ ուղղված ընկերություն-պետություն-համայնք-սեփականատեր համագործակցության շրջանակներում առկա խնդիրների լուծմանը: Հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքի սուբյեկտից (մասնավոր, համայնքային, պետական) կախված ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրմանը զուգահեռ հողօգտագործման իրավունքի տրամադրման օրենսդրական կարգավորումների մշակում:</p>	<p>Ընդերքօգտագործման և հողօգտագործման իրավունքների տրամադրման ներդաշնակ համակարգի առկայություն՝ մեկ պատուհանի սկզբունքով: Հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքի սուբյեկտից (մասնավոր, համայնքային, պետական) կախված ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրմանը զուգահեռ հողօգտագործման իրավունքի տրամադրում:</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>2025 թվականի ընթացքում հիմնովին լրամշակվել և շահագրգիռ պետական մարմիններին կարծիքի է ներկայացվել հողօգտագործման իրավունքի տրամադրման և հողերի ձեռքբերման գործընթացների և գործիքակազմի պարզեցման, ինչպես նաև հողօգտագործման և ընդերքօգտագործման գործընթացների ներդաշնակեցման նպատակով մշակված օրենսդրական նախաձեռնության փաթեթը, որն առաջիկայում կներկայացվի Վարչապետի աշխատակազմ: Օրենսդրական նախաձեռնությունը քննարկվել է ԱՃԹՆ ԲՇԽ հանքարդյունահանող կազմակերպությունների և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների հետ:</p>
	<p>2. Նախատեսել ՀՀ հողային օրենսգրքով ընդերքօգտագործման ծրագրի իրականացման համար երրորդ անձանց անշարժ գույքի նկատմամբ ընդերքօգտագործման պայմանագրի կնքման պահից ընդերքօգտագործողի հատուցելի սերվիտուտի իրավունք:</p>	<p>ՀՀ հողային օրենսգրքով ընդերքօգտագործման ծրագրի իրականացման համար երրորդ անձանց անշարժ գույքի նկատմամբ ընդերքօգտագործման պայմանագրի կնքման պահից կնախատեսվի ընդերքօգտագործողի հատուցելի սերվիտուտի իրավունք (մասնավոր սեփականության դեպքում)՝ հիմքում ունենալով կողմերի միջև կնքված նախնական պայմանագրի դրույթները՝ սահմանելով կառուցապատման, անհրաժեշտ աշխատանքների կատարման, տարանցման, նյութերի տեղափոխման և պահեստավորման և այլ իրավունքների տրամադրում, որոնք անհրաժեշտ են ծրագրի իրագործման համար՝ հողից բարեխիղճ օգտվելու սկզբունքի շրջանակներում: Սահմանել հատուցման չափի որոշման չափանիշներ՝ այն պատվիրակելով կողմերի նախնական բանակցության գործընթացին և համաձայնության ձեռք բերմանը, հակառակ դեպքում այն որոշվում է փորձաքննության միջոցով՝ հաշվի առնելով ինչպես</p>	<p>2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ</p>	<p>Մշակված նախագծերի ընդունման արդյունքում կձևավորվի իրավական միասնական համակարգ, որի արդյունքում կներդրվի ընդերքօգտագործման իրավունքների տրամադրման, հողատկայացման և նպատակային նշանակության փոփոխման փոխկապակցված մեխանիզմներ, ինչն իր ազդեցությունը կունենա նաև ներդրումային գրավիչ միջավայր ձևավորելու համատեքստում: Պատրաստանապու կարարող՝ ՏԿԵՆ</p>

		շուկայական արժեքը, այնպես էլ հնարավոր վնասները, կորուստները, որակը, դիրքը և այլ անհրաժեշտ չափանիշներ: Հատուցման համաձայնագրով համաձայնություն է ձեռք բերվում նաև հողամասի նպատակային նշանակության փոփոխության վերաբերյալ և հողի սեփականատերը պարտավորվում է սկսել նպատակային նշանակության փոփոխության գործընթացը:		
	3. Սահմանել պարզեցված ընթացակարգեր հողամասի նպատակային նշանակության փոփոխության համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը դիմումի հետ միասին ներկայացնելու համար	Սահմանված պարզեցված ընթացակարգ, որը հնարավորություն կտա ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրման գործընթացում ներառել նաև հողի նպատակային նշանակության փոփոխությունը:	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
	4. Սահմանել վնասների հատուցման գործիքակազմ և հատուցման չափի որոշման չափանիշներ	Կիրականացվի նախնական տեսքի վերականգնում, անհնարինության դեպքում՝ վնասների հստակ փոխհատուցում՝ ինչպես իրական, այնպես էլ բաց թողնված օգուտ: Հատուցման չափը որոշվում է կողմերի նախնական համաձայնությամբ, անհնարինության դեպքում՝ պետական փորձաքննությամբ և վիճարկելի է դատական կարգով:	2024 թվականի դեկտեմբերի 1-ին տասնօրյակ	
49.	5. Սահմանել պետական մասնակցության համար անհրաժեշտ սկզբունքները, պայմաններն ու մեխանիզմները՝ արդյունավետ վերահսկողության իրականացման համատեքստում:	Նպատակահարմար է վերոնշյալ միջոցառումը դիտարկել ընդերքօգտագործող ընկերությունների գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության շարունակական լավարկման խթանման շրջանակներում, մասնավորապես՝ նորմատիվ իրավական ակտերով արդեն իսկ սահմանված կամ, որպես կատարման ենթակա նախատեսված միջոցառումների, ինչպես նաև, անհրաժեշտության դեպքում, լրացուցիչ մեխանիզմների ու գործիքների կիրարկման միջոցով:	2024 թվականի հուլիսի 1-ին տասնօրյակ	<ul style="list-style-type: none"> Համաձայն «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» օրենքի՝ - 72-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ ընկերության բաժնետերը, որը տիրապետում է ընկերության քվեարկող բաժնետոմսերի կամ դրանցով տրամադրվող ձայների քանակի առնվազն 2 տոկոսին, իրավունք ունի առաջարկություններ ներկայացնել տարեկան ժողովի օրակարգի վերաբերյալ, ինչպես նաև առաջարկել խորհրդի և վերստուգող հանձնաժողովի (վերստուգողի) անդամության թեկնածուներ,

			<p>- 85-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ ընկերության այն բաժնետերերը, որոնք ժողովին մասնակցելու իրավունք ունեցող բաժնետերերի ցուցակը կազմելու օրվա դրությամբ տիրապետում են ընկերության տեղաբաշխված քվեարկող բաժնետոմսերի կամ դրանցով տրամադրվող ձայների 10 և ավելի տոկոսին, իրավունք ունեն առանց ընտրության ընդգրկվել խորհրդի կազմում կամ դրանում նշանակել իրենց ներկայացուցչին:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2021 թվականին «Ձանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ բաժնետոմսերի 21,875 տոկոսը, իսկ 2024 թվականին «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ բաժնետոմսերի 12,5 տոկոսը, որպես նվիրատվություն հանձնվել է Հայաստանի Հանրապետությանը: <p>Հաշվի առնելով վերոգրյալները և նկատի ունենալով Հայաստանի Հանրապետության կողմից բաժնետոմսերի 10 և ավելի տոկոս բաժնեմասին տիրապետելու փաստը (կամ տիրապետելու իրական հնարավորությունը)՝ արդի փուլում առավել արդյունավետ վերահսկողության իրականացման նպատակով պետական մասնակցության համար լրացուցիչ սկզբունքների, պայմանների ու մեխանիզմների մշակման անհրաժեշտությունը բացակայում է: Առկա չէ նաև նման կարգավորումների սահմանման համար անհրաժեշտ լիազորող նորմը:</p> <p>Հետագայում, այլ ընկերությունների բաժնետոմսերի 10 տոկոսից պակաս</p>
--	--	--	---

				<p>պետական բաժնեմասի պարագայում, ըստ անհրաժեշտության, կմշակվի «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» օրենքի համապատասխան դրույթներում փոփոխություններ նախատեսող օրենքի նախագիծ:</p> <p><i>Պատասխանատու կարարող՝ ԷՆ</i></p>
--	--	--	--	--